

Istupanje prvog potpredsednika Vlade Srbije i ministra spoljnih poslova Ivice Dačića na sednici Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija posvećenoj radu UNMIK-a:

"Poštovani gospodine predsedniče,
Uvaženi članovi Saveta bezbednosti,
Dame i gospodo,

Želim da zahvalim na pažnji koju posvećujete pitanju Kosova i Metohije, kroz redovnu razmenu mišljenja na osnovu rezolucije SB UN 1244, na sednicama SB posvećenim ovoj temi. Statusno neutralna uloga UNMIK je neprikosnovena u procesu koordinacije delovanja međunarodnog prisustva i stabilizacije prilika na prostoru Kosova i Metohije. I ovom prilikom bih naglasio da je jačanje prisustva i uloge UNMIK od posebne važnosti za R.Srbiju, a posebno za Srbe i druge nealbanske zajednice koje žive na prostoru KiM, naročito kada se ima u vidu poverenje koje ova Misija uživa. R.Srbija očekuje da će, i u narednom periodu, UNMIK nastaviti sa sprovođenjem svog mandata u skladu sa rezolucijom SB UN 1244. Imajući u vidu ukupnu političko-bezbednosnu situaciju na KiM, te nastavak dijaloga između Beograda i Prištine, smatramo da UNMIK mora ostati angažovan po svim pitanjima od značaja za dosledno sprovođenje ove rezolucije. Od izuzetne važnosti je doprinos i drugih međunarodnih organizacija koje svoj mandat ostvaruju pod okriljem rezolucije Saveta bezbednosti 1244, a u čijem je delokrugu ostvarivanje bezbednosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava na KiM, naročito Srba i pripadnika drugih nealbanskih zajednica, koji su i nakon sedamnaest godina od uspostavljanja međunarodnog prisustva, suočeni sa mnogobrojnim preprekama u ostvarivanju svojih osnovnih prava i sloboda.

U prilog tome da finansijske i kadrovske resurse UNMIK ne treba smanjivati, niti proređivati sednice SB na kojima se razmatra situacija u Pokrajini, uz brojne bezbednosne i druge izazove sa kojima se nealbansko stanovništvo suočava, najslikovitije govori činjenica da se u Srbiji van KiM i danas nalazi preko 200.000 interno raseljenih lica koja su usled progona i ugroženosti bila primorana da napuste KiM. Održiv povratak je ostvarilo svega njih 1,9 %. Zato bih ponovo zamolio specijalnog predstavnika generalnog sekretara UN Z. Tanina, kao što sam to već učinio prilikom mog poslednjeg obraćanja ovom Savetu, da objasni zašto se ova informacija ne iznosi u njegovim izveštajima i da li poražavajući podatak od 1,9 % treba prihvatiti kao gotovu činjenicu i s njom se pomiriti. Specijalni predstavnik generalnog sekretara UN bi trebalo da ovaj podatak uključi u svaki svoj izveštaj, s obzirom da je jedan od ključnih ciljeva UNMIK, u skladu

sa rezolucijom SB UN 1244, upravo da omogući povratak.

Gospodine predsedniče,

Bezbednosni incidenti koji negativno utiču na međuetničko poverenje i dalje su u kontinuitetu prisutni i predstavljaju ozbiljan izazov. Nasilje prema nealbanskim zajednicama, posebno povratnicima, neminovno izaziva dodatnu bojazan potencijalnih povratnika u pogledu bezbednosne situacije. Nažalost, kod ovih slučajeva uglavnom izostaje adekvatno reagovanje organa javnog reda, a broj pravosnažnih osuda počinitelaca je i dalje veoma mali. Izveštaj Misije OEBS na KiM o proceni prava zajednica iz novembra 2015. godine konstatuje da su "međuetničke tenzije oko povratka raseljenih lica problem koji se i dalje ponavlja". Dodaje se da je "OEBS tokom praćenja uočio u većini slučajeva samo ograničena opštinska nastojanja da se reše ove tenzije i izgradi poverenje". Takođe se navodi da je "OEBS tokom izveštajnog perioda evidentirao ukupno 479 incidenata na KiM, koji su imali potencijal da negativno utiču na percepciju bezbednosti zajednica u brojevanoj manjini na opštinskom nivou", od čega je 310 njih bilo upereno protiv kosovskih Srba, uključujući povratnike, i Srpske pravoslavne crkve. Konstatuje se da su ovi incidenti varirali od krađa, verbalnih uvreda i teškog oštećenja i bespravnog zauzimanja imovine, uključujući lokalitete kulturnog nasleđa i groblja, do potpirivanja mržnje i agresivnog nacionalizma, fizičkih napada i zastrašivanja.

Izrazito negativno na međuetničke odnose utiču napadi na kulturnu i versku baštinu nevećinskih zajednica. Primera radi, u selu Pejčići (opština Prizren) obijena je pravoslavna crkva, a januara o.g. nakon demonstracija opozicije u centru Prištine, deo demonstiranata je na civilizacijski neprimeren način oskrnavio Hram Hrista Spasa, svetinju koja je od 1999. godine često bila meta napada Albanaca i godinama služi kao deponija, uz uporno nastojanje prištinskih vlasti da se promeni svrha ove lokacije koja je, prema proverama izvršenim u katastarskoj evidenciji, vlasništvo Srpske pravoslavne crkve. Ne mogu a da ne pomenem i ispisivanje na zidu crkve Sveti Nikola u Prištini grafita u slavu ISIL, terorističke tvorevine u borbi protiv koje se ujedinila čitava međunarodna zajednica. Autori ovog akta skrnavljenja verskog objekta u srcu Evrope, svima nam preteći poručuju da "ISIL dolazi". Ovakvi napadi na srpsko kulturno i versko nasleđe i identitet bolna su svedočenja da su zakoni koji bi trebalo da štite i promovišu prava zajednica i njihovih pripadnika na KiM u najvećem broju slučajeva samo mrtvo slovo na papiru. Samo ozbiljna namera svih relevantnih aktera da se profesionalno, u dobroj veri i savesno pristupi rešavanju svih otvorenih pitanja, a sve u cilju normalizacije i stvaranja uslova za istinsko poštovanje ljudskih prava i sloboda svih, može biti garant pomirenja, zajedničkog suživota i poštovanja različitosti.

Uvaženi članovi Saveta bezbednosti,

Aktuelni Izveštaj o radu UNMIK ističe da je, u odnosu na januar i februar 2015. godine, broj prijavljenih incidenata usmerenih na manjinske zajednice, u istom periodu ove godine smanjen. Ipak, činjenica da su međuetnički incidenti i dalje svakodnevna realnost na KiM sama po sebi predstavlja snažnu, negativnu poruku pripadnicima srpske i drugih nealbanskih zajednica. Imajući u vidu da Izveštaj koji je pred nama gotovo i ne pominje napade na etničkoj osnovi, naveo bih samo deo onoga što je obeležilo izveštajni period: napadi na Srbe povratnike i njihovu imovinu u selima Berkovo i Pasjane, kamenovanje kuća povratnika u Klini i Prizrenu,

paljenje i napadi eksplozivnim napravama na domove Srba u Orahovcu i Gnjilanu.

Želim, dame i gospodo, da istaknem da je i dalje neophodno preduzimanje mera kako bi se postigla trajna rešenja za lica raseljena sa KiM, uključujući rešavanje i izvršenje njihovih imovinsko-pravnih potraživanja. Takođe, želeo bih i da naglasim da je strateško opredeljenje R.Srbije po pitanju interno raseljenih lica da svakom licu pruži punu podršku, bilo za održivi povratak ili za lokalnu integraciju u mestu raseljenja, u skladu sa izraženom namerom svakog pojedinca. Međutim, svaka vrsta podrške koju R.Srbija može da pruži potencijalnim povratnicima ostaje nedovoljna ako izostane adekvatno angažovanje Privremenih institucija samouprave u Prištini, prihvatanje ili bar tolerisanje od strane primajuće zajednice i sve to uz aktivnu ulogu međunarodne zajednice. Realnost i podsećanje da ovaj zadatak nije obavljen zahteva posebnu pažnju svakog narednog Izveštaja.

Ponovo upućujem apel UN i drugim segmentima međunarodne administracije na KiM da pomognu da se prevaziđu problemi koji otežavaju povratak interno raseljenih i doprinose teškom položaju povratnika koji su izloženi konstantno prisutnim slučajevima ugrožavanja kako lične, tako i bezbednosti imovine. Naglašavam da je krajnja i najopasnija posledica sistematskih, etnički motivisanih napada postupno privikavanje svih, uključujući međunarodnu zajednicu, na faktičku nekažnjivost za krivična dela počinjena protiv Srba i drugih ne-Albanaca. Izveštaj Freedom House "Sloboda u svetu 2015" (Freedom in the World 2015) navodi da "etnički albanski zvaničnici retko procesuiraju slučajeve koji uključuju napade na ne-Albance", kao i da se "povratnici suočavaju sa neprijateljstvima i slabim ekonomskim izgledima, a i povratak imovine ostaje problematičan". Slično, i Izveštaj Stejt departmenta o ljudskim pravima na Kosovu za 2015.g. navodi da "proces povratka ostaje hronično pogođen bezbednosnim incidentima i otporom primajućih zajednica... da prihvate manjinske povratnike". "Odsustvo bezbednosti i marginalizacija povratnika često obeshrabruju povratak". Takođe, i Izveštaj Evropske komisije o napretku Kosova zaključuje da vlasti na lokalnom i centralnom nivou nisu uradile dovoljno da olakšaju povratak i reintegraciju izbeglica i interno raseljenih lica. Misija OEBS zaključuje da je "potpuno i efikasno institucionalno delovanje u programima koji se odnose na povratak na lokalnom i centralnom nivou i dalje ugroženo nepostojanjem strateške podrške različitih uključenih kosovskih institucija", kao i da su "opštinske i centralne institucije uradile relativno malo na obeshrabrivanju incidenata koji neminovno utiču na održivost povratka i budući interes za povratak".

Nealbansko stanovništvo na KiM suočava se sa ozbiljnim i brojnim institucionalnim, zakonskim, administrativnim i političkim preprekama na planu zaštite imovinskih prava koje su u suprotnosti sa odredbama i standardima međunarodnih i evropskih konvencija koje regulišu ovu oblast. I danas su imovinska prava Srba ugrožena na celom KiM, posebno prodajom preduzeća u srpskim sredinama. Ekonomsku situaciju Srba kao i pripadnika drugih manjinskih zajednica u Pokrajini u velikoj meri karakterišu pravna i fizička nesigurnost, kao i brojni slučajevi uzurpirane imovine koju ne mogu da povrate. Značajna imovina raseljenih Srba prodana je u transakcijama u kojima su korišćeni falsifikovani ugovori ili lične isprave navodnih vlasnika. I iz ovoga proizilazi da su srpska zajednica, a naročito raseljena lica, nesrazmerno više podložni ekonomskoj ugroženosti siromaštvu.

Kao neminovno se nameće da je efektno rešavanje slučajeva bespravnog zauzimanja imovine

od suštinske važnosti za bezbednost i vladavinu prava na KiM, a da uočeni ozbiljni nedostaci u sprovođenju ove vrste postupaka predstavljaju ugrožavanje prava na nesmetano uživanje imovine. Ne mogu da ne primetim da osim svojevremenog tematskog izveštaja Misije OEBS na Kosovu o prevarnim transakcijama u regionu Peći, ovim problemom se nije bavila nijedna druga misija, pa ni Euleks kao misija zadužena za vladavinu prava. I ranije pomenuti izveštaj Parlamentarne skupštine Saveta Evrope zaključuje da je upravo ovaj aspekt nešto što kosovske vlasti i međunarodna zajednica treba da pokušaju da reše bez odlaganja. Posledice aktivnosti Kosovske agencije za privatizaciju u srpskim sredinama na KiM najbolje pokazuje situacija u opštini Štrpce gde je ova Agencija od polovine 2014. godine nasilno uzupirala i likvidirala najznačajnije privredne subjekte koji su zapošljavali najviše ljudi i od kojih je živela cela zajednica: Fabriku „Lola“, robnu kuću „Mladost“, Poljoprivrednu zadrugu, Veterinarsku stanicu, hotel „Junior“, Nacionalni park „Šar planina“. Navedeni privredni subjekti sada su zatvoreni, a ljudi su ostali bez posla. Ovakvo institucionalnim nasiljem prouzrokovano pogoršanje uslova ekonomske egzistencije može da dovede i do pogoršanja bezbednosne situacije i teških posledica po lokalno stanovništvo, te kao takvo zaslužuje pojačanu pažnju i angažman međunarodnog prisustva u Pokrajini, naročito na severu KiM.

Upravo u domenu vladavine prava podsetio bih na učestale ocene različitih međunarodnih vladinih i nevladinih organizacija prema kojima je nezavisnost sudstva i vladavina zakona na KiM i dalje slaba tačka. Kao ilustraciju bih naveo i nalaze iz poslednjeg Izveštaja OEBS o proceni prava zajednica, prema kome je 67% ispitanika ne-Albanaca izrazilo nepoverenje u kosovske pravosudne institucije, što je označeno kao ozbiljna prepreka u ostvarivanju njihovih prava. Izveštaj Human Rights Watch "World Report 2015" ocenjuje da "pravosudni sistem na Kosovu ostaje slab". Slična zapažanja data su i u dokumentu "USAID Kosovo: 2014-2018, Country Development Cooperation Strategy" u kome se kaže da "nezavisnost sudstva i vladavina prava ostaju slabe". Razlog za posebnu zabrinutost su medijski navodi o optužnicama koje je Osnovni sud u Peći podigao protiv 14 kosovskih Srba iz Opštine Klina za navodne ratne zločine počinjene tokom 1999. Prema informacijama kojima raspolažemo u pitanju su članovi porodica koje su se zvanično prijavile za povratak.

Uvaženi članovi Saveta bezbednosti,

Koristim ovu priliku da istaknem da je R.Srbija posvećena konstruktivnom dijalogu sa Prištinom na svim nivoima, kao i primeni do sada postignutih dogovora, kao odraz čvrstog opredeljenja za aktivan doprinos unapređenju stabilnosti regiona Zapadnog Balkana, kao i rešavanju svih otvorenih pitanja isključivo političkim i diplomatskim sredstvima. Nažalost, Priština još uvek nije preduzela neophodne korake za punu implementaciju dogovorenog u okviru briselskog dijaloga. I ovom prilikom želim da podsetim da je postizanje Briselskog sporazuma bilo motivisano težnjom za iznalaženjem mogućnosti za sistematsku, institucionalnu zaštitu srpske zajednice na KiM, usled nepostojanja adekvatnih institucionalnih mehanizama kojima bi se efikasno štitili njeni interesi. Shodno dogovoru, taj zadatak je trebalo da izvršava Zajednica srpskih opština. Zbog nedostatka političke volje i krize institucija u Prištini, sa žaljenjem konstatujem da još uvek nisu ispoštovane ključne odredbe Briselskog sporazuma koje se odnose na formiranje i funkcionisanje ove Zajednice.

Gospodine predsedniče,

Radikalizacija političkih prilika i pogoršanje bezbednosne situacije usled političkog previranja i jačanja ekstremizma predstavljaju pretnju za sve žitelje Kosova i Metohije, a po pravilu su najugroženiji povratnici u nacionalno mešovitim sredinama. Politička kriza u Prištini nosi ozbiljan rizik od prelivanja opšteg nezadovoljstva biračkog tela većinske zajednice prema manjinskim, a posebno srpskoj zajednici. Razlog je i u nacionalno ostrašćenoj retorici političara iz Prištine čime se svakako ne doprinose smirivanju tenzija i pomirenju.

Ionako nestabilne bezbednosne prilike na KiM, dodatno su ugrožene zabrinjavajućim trendom porasta ekstremizma i radikalizma. Prema podacima iz januara 2016. godine, oko 300 kosovskih Albanaca i 36 Albanci pridružilo se borcima Islamske države u Siriji. To je procentualno najveće prisustvo stranaca u redovima tzv. Islamske države u odnosu na broj žitelja sa teritorije porekla. Inače, od strane inostranih partnerskih bezbednosnih službi smo više puta dobili podatak da je nazvanični broj ekstremista sa teritorije KiM koji se bore na stranim ratištima u ogromnom raskoraku sa ovim zvaničnim podacima i da je reč o cifri od oko 900.

Uvaženi članovi Saveta bezbednosti,

Uz ocenu da su političke, društvene i ekonomske prilike u kojima živi srpska zajednica na KiM i dalje vrlo složene, Srbija očekuje od međunarodne zajednice, a pre svega UN, kontinuiranu pomoć na putu izgradnje poverenja, za koje duboko verujemo da je jedini čvrst temelj za normalan život za sve na KiM. Smatramo da posvećenost evropskim integracijama predstavlja glavnu pokretačku snagu normalizacije odnosa Beograda i Prištine, uz očekivanje da Evropska unija nastavi da olakšava dijalog. Izuzetno značajnim smatramo nastavak angažmana UNMIK i međunarodnog prisustva na KiM u nesmanjenom obimu jer, kako generalni sekretar UN s pravom zaključuje u Izveštaju pred nama, još puno toga ostaje da se uradi na KiM kako bi se promovisala veća tolerancija i pomirenje među zajednicama, obezbedila zaštita manjinskih prava, olakšao povratak raseljenih, osigurala imovinska prava i očuvale religijske tradicije bez smetnji i stigmatizacije.

Hvala na pažnji."